

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ВИЩА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

Х Всеукраїнська
науково-методична конференція

28–29 листопада 2013 р.

Збірник праць конференції

Київ • НТУУ «КПІ» • 2013

УДК 378(063)
ББК 74.58я43
В55

Локальне електронне видання на CD-ROM

Вища освіта: проблеми і шляхи забезпечення якості : зб. праць
X всеукр. наук.-метод. конф., 28–29 листоп. 2013 р., Київ / М-во освіти і
науки України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». –
Електрон. дані. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-
ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана

**ВИЩА ОСВІТА:
ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ**

X Всеукраїнська науково-методична конференція
28–29 листопада 2013 р.

Збірник праць конференції

Укладач: *Головенкін Володимир Павлович*, канд. техн. наук, доцент

Відповідальний
за випуск: *Гожій Сергій Петрович*, д-р техн. наук, доцент

За редакцією авторів

ISBN 978-966-622-604-7

© НТУУ «КПІ», 2013

<i>ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ-ЕЛЕКТРОМЕХАНІКІВ ЗА УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ДОСЛІДНИЦЬКОГО.....</i>	<i>380</i>
Сліденко В.М., Шевчук С.П., Рябенко І.С. м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	
<i>ПОСИЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКІВ ШЛЯХОМ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....</i>	<i>382</i>
Казак І.О. м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	
<i>МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЭНЕРГОАУДИТА НА ОБЪЕКТАХ РАСПРЕДЕЛЕННОЙ ГЕНЕРАЦИИ.....</i>	<i>387</i>
Прокопенко В.В., Коцарь О.В., Опрышко В.П. г. Киев, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»	
<i>ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ЯК ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМОМ «ОХОРОНА ПРАЦІ».....</i>	<i>391</i>
Шароватова О.П., Васюков О.Є., Белан С.В., Морозов А.І. м. Харків, Національний університет цивільного захисту України	
<i>ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ХІМІЯ» В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....</i>	<i>396</i>
Підгорний А.В., Назарова Т.М. м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	
<i>ФАХОВА МОВА: ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ І НАВЧАННЯ.....</i>	<i>399</i>
Маслова Т.Б. м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	
<i>ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ НА СТАРШИХ КУРСАХ.....</i>	<i>404</i>
Варянюк Т.В. м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	
<i>ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ.....</i>	<i>407</i>
Павленко І.Г. м. Луганськ, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка	
<i>УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ.....</i>	<i>411</i>
Островерх О.О. м. Харків, Національний університет цивільного захисту України	

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ

Островерх О.О.

м. Харків, Національний університет цивільного захисту України

Задоволення потреб суспільства висуває перед сучасним фахівцем необхідність високої культури, глибокої моральності, сформованої системи цінностей і переконань, громадянської позиції, здатності до інноваційної діяльності, самовдосконалення, професійної активності та ін. У зв'язку з цим одним із основних завдань вищої школи, разом із формуванням гармонійно розвиненої особистості, є завдання переосмислення якості професійної підготовки, у тому числі і фахівців органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України).

Статистика останніх десяти років свідчить про збільшення кількості пожеж з вини громадян і посадових осіб, котрі порушують вимоги пожежної та техногенної безпеки, про число підпалів, здійснених, у тому числі і неповнолітніми. Все це об'єктивно актуалізує необхідність якісного поліпшення профілактичної та правозастосовної діяльності інспекторів органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки ДСНС України (інспекторів ДСНС України). Для співробітників ДСНС України життєво необхідне не просто знання законів, але і переконаність в правомірності дотримання «букв і духу закону» в повсякденній діяльності і надзвичайній обстановці. Професійно-правова компетентність є регулювальником службової діяльності інспекторів ДСНС України.

Ефективність формування професійно-правової компетентності інспекторів ДСНС України у відомчих вищих навчальних закладах може бути істотно підвищена, якщо:

1) змістовно-технологічне забезпечення правової підготовки курсантів буде базуватися на кваліфікаційних характеристиках і регіональній специфіці роботи інспекторського складу ДСНС України і пронизувати навчально-виховний процес;

2) механізми інтеграції змісту підготовки курсантів будуть направлені на формування професійно-правової компетентності майбутнього інспектора ДСНС України;

3) буде забезпечено єдність теорії і практики, котрі реалізуються в навчальній та позанавчальній діяльності курсантів;

4) будуть створені необхідні організаційно-педагогічні умови формування професійно-правової компетентності.

Вивчення літератури дозволило зробити висновок про те, що професійно-правова компетентність представляє собою базову освіту особистості фахівця, її якісну характеристику, котра відображає здатність вільно виконувати професійну діяльність відповідно до своїх ціннісних орієнтацій в рамках встановлених норм права (правового поля). Вона визначає рівень підготовленості фахівця до професійної діяльності і розвитку професійно-важливих якостей, що забезпечують успішність професійної діяльності у відповідності з нормами права. Професійно-правова компетентність характеризує наявність у інспектора ДСНС України системних знань законів і підзаконних актів, джерел права; розуміння принципів

права і завдань правового регулювання; професійне відношення до права і практики його застосування в суворій і точній відповідності з правовими розпорядженнями, принципами законності.

Вищезазначене дозволяє визначити професійно-правову компетентність інспектора ДСНС України, як особисто-системну освіту фахівця, котра відображає його професійно-правову підготовку і готовність застосовувати знання і досвід професійної діяльності в рамках нормативно-правового поля. Особисто-системна освіта характеризує, з одного боку, результат системної професійно-правової підготовки фахівця, а з іншої – розвинені професійно важливі якості, що забезпечують ефективність реалізації професіоналізму у відповідність з нормами права. Така компетентність включає взаємозв'язок компетенцій, обумовлених характером професійної діяльності.

Діяльність ДСНС України регулюється багатьма нормативно-правовими актами. До них відносяться: Конституція України, Кодексу цивільного захисту України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України від 05.04.2007 року № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», Указ Президента України № 20/213 від 16 січня 2013 року «Про деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій», Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.2012 року № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки», Наказ МНС України від 20.09.2004 року № 63 «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за станом цивільного захисту та техногенної безпеки потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки», Наказ МНС України від 25.05.2012 № 863 «Про затвердження порядку проведення перевірок органами Державної інспекції техногенної безпеки України», зареєстрований у Мін'юсті 25.06.2012 за № 1054/21336 та інших нормативно-правові акти, що регламентують організацію пожежної та техногенної безпеки на підприємствах, в організаціях, установах та небезпечних територіях. Викладені документи визначають межі правового поля, що регламентують діяльність інспектора ДСНС України.

Зміст професійно-правової підготовки фахівця визначається відомчими наказами, інструкціями і настановами, які знаходять віддзеркалення в кваліфікаційних характеристиках (вимогах) і навчальних планах підготовки у ВНЗ ДСНС України.

Одним з головних напрямів діяльності інспекторів ДСНС України є профілактична робота по запобіганню громадянами і посадовими особами порушень вимог пожежної та техногенної безпеки. Основними формами профілактичної роботи, в яких виявляється професійно-правова компетентність інспектора ДСНС України, є:

- правова освіта населення з метою створення позитивної громадської думки відносно діяльності інспектора із нормативно-правового регулювання ситуації пожежної та техногенної безпеки громадян, створення сприятливого фону для затвердження законності і правопорядку у сфері дотримання пожежної та техногенної безпеки приватної власності, найманого житла, адміністративно-господарських споруд, виробничих потужностей;

- правова освіта і виховання неповнолітніх та молоді. Профілактична робота дозволяє підсилити цивільну спрямованість особистості, її активну соціальну позицію, затвердити законність і правопорядок при вирішенні спірних питань, попередити правопорушення громадян.

Основними напрями професійній діяльності інспектора ДСНС України є: профілактичний – запобігання фактам виникнення порушень пожежної і техногенної безпеки; наглядовий – забезпечення нагляду за виконанням вимог положень і інструкцій у сфері пожежної і техногенної безпеки; адміністративно-правовий – регламентація взаємодії з місцевими органами управління з питань забезпечення пожежної і техногенної безпеки; кримінально-процесуальний – участь в якості спеціаліста під час досудового розслідування за фактами підпалів та порушенням правил пожежної безпеки.

Вивчення програми навчання дозволяє визначити структуру професійно-правової підготовки інспекторів ДСНС України, котра включає особистісний і діяльнісний компоненти. Особистісний компонент – особистісний потенціал в процесі формування основ професійно-правової компетентності фахівця; діяльнісний компонент – прояв професійно-правової компетентності випускника. І особистісний і діяльнісний компоненти є взаємозв'язком наступних підструктур:

- аксіологічна (усвідомлення фахівцем цінності, місії діяльності ДСНС України в сучасному суспільстві, сформована гармонійна система професійно-особистісних цінностей, освоєння норм професійної етики);
- когнітивна (сформованість критичності, системності, логічності, гнучкості професійного юридичного мислення, високий рівень правосвідомості; освоєння багатоаспектного комплексу нормативно-правових, процесуальних знань, які використовує в своїй діяльності інспектор ДСНС України).

Аксіологічна і когнітивна підструктури визначають процесуально-методологічний комплекс знань і умінь випускника ВНЗ ДСНС України: професійно-практичний (досвід вживання юридичного інструментарію, для вирішення професійних завдань в рамках правового поля) – визначає професійно-прикладний і організаційно-технологічний комплекси умінь реалізувати себе як фахівця; афектний (сформованість вольових якостей, умінь саморегуляції емоційного стану і професійної поведінки в ситуаціях високої емоційної напруги і ін.) – що визначає розвиток професійно-важливих якостей фахівця.

На основі аналізу специфіки професійної діяльності інспектора ДСНС України ми виділяємо наступні групи професійно-важливих якостей фахівця: соціально-значимі (гуманістична спрямованість особи, громадянськість, моральність, етична культура, бажання працювати інспектором, усвідомлення важливості роботи інспектора і ін.); професійно-інтелектуальні (зацікавленість в професійно-правовій підготовці, ерудованість, професійний інтелект і ін.); професійно-поведінкові (дисциплінованість, відповідальність, самостійність, ініціативність, сміливість в відстоюванні своєї думки, своїх поглядів і ін.); професійно-особистісні самовдосконалення (непримиренність до недоліків в собі і інших, здібність до адекватної самооцінки, культура самоосвітньої діяльності і ін.).

Для виявлення можливостей ВНЗ у формуванні професійно-правової компетентності випускників нами були проаналізовані державні стандарти, навчальні плани, програми навчання, а також проведені бесіди з викладачами провідних (випускаючих) кафедр. Отримані матеріали, а також особистий досвід

викладацької діяльності показали, що потенціал ВНЗ ДСНС України у формуванні професійно-правової компетентності використовується недостатньо.

На основі отриманих матеріалів нами розроблена модель, котра дозволяє стимулювати формування професійно-правової компетентності інспекторів ДСНС України у ВНЗ. Модель включає наступні елементи: мета, основні завдання, а також сукупність компонентів і зв'язків, що забезпечують її функціонування.

Мета: формування професійно-правової компетентності фахівців ДСНС України.

Основні завдання:

1. Забезпечення взаємодії кафедр, науково-педагогічних працівників, направлених на інтеграцію професійної підготовки в рамках правового поля фахівця.

2. Мотивація курсантів, направлена на опанування професійної підготовки у відповідності з нормами права.

3. Реалізація програми поетапного формування професійно-правової компетентності майбутнього фахівця.

4. Підвищення правової підготовки науково-педагогічних працівників, необхідної для реалізації завдань навчання на основі вимог права.

Основні компоненти моделі: процесуально-методологічний компонент – аксіологічна складова (усвідомлення фахівцем цінності, місії діяльності ДСНС України в сучасному суспільстві, сформована гармонійна система професійно-особових цінностей, освоєння норм професійної етики); професійно-правовий (змістовний) компонент – когнітивна складова професійно-правової підготовки фахівця (засвоєння комплексу нормативно-правових, процесуальних знань, котрі застосовуються в професійній діяльності інспекторів, системність знання, його гнучкість, правосвідомість, уміння реалізувати себе в професійній діяльності); професійно-практичний і організаційно-технологічний компонент – професійно-технологічна складова підготовки фахівця (досвід застосування юридичного інструментарію, для вирішення професійних завдань в рамках правового поля). Він виявляється під час навчання в процесі виробничої практики при вирішенні професійних дій в специфічних умовах кризових ситуацій (підструктура професійно-практична); технологічний компонент – етапи професійно-педагогічного навчання курсантів; результативно-критерійний компонент – критерії (мотиваційний, когнітивний, професійно-діяльнісний) і показники, котрі дозволяють визначити рівень професійно-прикладної компетентності інспектора ДСНС України.

Для підвищення дієвості організаційно-технологічного компонента практичні заняття з курсантами отримали правове наповнення. Вони сприяли формуванню у курсантів умінь і навиків практичної роботи в ситуаціях адміністративних правопорушень в процесі порушення вимог пожежної і техногенної безпеки. На практиці, курсанти вчилися: складати документи у справах про адміністративні порушення вимог пожежної безпеки, що привели до виникнення пожежі; опанувати техніку вирішення завдань по кваліфікації правопорушень у сфері пожежної і техногенної безпеки; вивчати порядок досудової підготовки документів; здійснювати практику вживання адміністративних заходів попереджувального і заборонного характеру, а також заходів адміністративної відповідальності.

На практичних заняттях викладачі створювали для курсантів нестандартні ситуації на користь стимулювання прояву ініціативи і творчості, пошуку найбільш адекватних способів вирішення професійних завдань. Такі ситуації вимагали від курсантів уміння комплексного використання правових знань для ухвалення рішень,

особливо в складних надзвичайних ситуаціях. У такі моменти правові знання для фахівця ДСНС України є регулятором його професійної поведінки при виконанні ним професійних обов'язків, а уміння їх залучати для вирішення практичних завдань підвищує якість роботи на об'єкті, запобігає можливим негативним наслідкам. Іншими словами, грамотні дії фахівців ДСНС України залежать не лише від професійних умінь, але і від уміння співвіднести їх дії із законністю.

В процесі навчально-виховної роботи з курсантами їм даються не лише необхідні знання, але і формується розуміння права, виробляється пошана до права, потреба до дотримання його вимог. Представляється виправданою практика використання в процесі навчальних занять прикладів з життя, художньої літератури, ЗМІ, що підсилюють емоційну дію на особистість. Останніми роками в освітній процес активно впроваджуються комп'ютерні технології. Це, поза сумнівом, приводить до активізації творчого мислення, розвиває пізнавальний інтерес, удосконалює правові норми регулювання в процесі практичної діяльності.

Таким чином, майбутні фахівці ДСНС України набувають уміння користуватися правовими знаннями, творчо застосовувати професійно-правові уміння на практиці в різних конкретних життєвих ситуаціях.

Оцінка ефективності в реалізації моделі формування професійно-правової компетентності забезпечується педагогічним супроводом. Особливе місце в ньому займає моніторинг професійно-особистісного зростання майбутнього інспектора ДСНС України – науково обгрунтована система періодичного збору, узагальнення і аналізу інформації про процес професійного становлення курсанта, прийняття на цій основі стратегічного і тактичного рішення із вироблення індивідуальної професійно-освітньої траєкторії. З одного боку, моніторинг призначений відстежувати цілісний процес професійного становлення інспектора ДСНС України з позицій інтересів курсанта, з іншої – з позицій навчально-професійних завдань ВНЗ, професійних завдань співробітника ДСНС України. У контексті досліджуваної проблеми суть моніторингу пов'язана з визначенням впливу безлічі чинників освітнього середовища ВНЗ ДСНС України на професійне і особисте зростання курсантів. У такому трактуванні моніторинг професійного становлення майбутнього інспектора ДСНС України враховує всі поєднання оцінок експертів і самооцінок курсантів за якістю професійної підготовки.